

ТЮЗЮНЛЕЙ ЭФИР

Юрий Коков селешузе къатышханлагъа ыразылыгъын билдиргенди, хар соругъа, тилекге эм предложениягъа тынзылы эс бёлюнюрюгюн айтханды

Барз кюн КъМР-ни Башчысы Юрий Коков «Россия-1» каналда (КъМР) тюзюлей эфире республиканы инсанларыны эмда жамауат организациялары келечлигины сорууларына бла тилеклерине жуула бергенди. Эки сагат бла жарым баргъан берюню кезиунде эмда анга хазырланганда 900-ге жууук тилек этилгенди.

Эфир Искусстволаны Шимал-Кавказ къырал институтуна культура колледжине бардырды. Анга жамауат, правосу кыруулуучу, дин, ветеран организациялары, миллет-культура араланы келечлиги, торло-торло биригуулене бла союзланы кылуукчулары, белгил спортчула, республиканы вузларыны талаталары бла студентлери, асламы информация органды келечлиги да чакырылган эдиле. Аны Аталаны Азир бла Лариса Хамжуева бардыргандыла.

Республиканы Башчысына соруула уа торло-торло болгандыла. Аланы асламы саулык саклауу, инвестиция политиканы, эл мюлке болушлукну, къоркъусулуукну, курорт-рекреация комплекси айнаытуу юслеринде эдиле. Дагъыда Юрий Коковну вузлардан биринде дерле бериге да чакырылгандыла. Олимпиадала чемпион Беслан Мудранов а Башчы алтын бокс бла юрештени эге салып, биоген спорт аны жашуунда къаллай жер алынганды да сорганды.

Табийгъат къыйынлыкдан саклануу

Биринчи соруу а быыйл кюз артында Элбрус районда болган жарсыулу ишине юсюнден болганды. Юрий Александров ир ханы юсюнден терк окуна кыралны Президент Владимир Путинге белгиле этилгенди, кутхаруу, тапландыруу жумушла къаллай толтурулгъанларын ол контролда тутханды билдиргенди. «Жарсыула, жоулгъанла болгандыла. Объектлеге, федерал эм муниципал жоллагъа хата жетгенди. Адамлагъа къысха заманыны ичинде керекли инфраструктура къуаргъа республикага кийригенде, эл бюджеттен болушлук этилген эди», - дегенди ол.

Биогенлюке уа Къабарты-Малкъарны «РФ-де халкыны къоркъусулуугун жалчытуу эм жер-жерлене саклауу» деген федерал программага кийригенде, эл бюджеттен болушлук этилген эди. Ол 2020 жылгъа дер ишлейди. Алай бла эки жылны ичинде табийгъат къыйынлыклардан саклануу жаны бла мадарла толтурургъа онг болушлук. «Битеу бу жарсыула хуа жылнынганы бла байламлы болгандыла ир ангылайбыз. Къалай алай болса да, жамауатны къоркъусулуугун сакларгъа, бизге келген къонаклагъа тал болумла къуаргъа борчубуз», - дегенди ол.

Къоркъусулуукну жалчытуу

Бандит къауамларына жок этиу, экстремизден, радикализмден саклануу - была республиканы жамауатын къыйгъа этирген затладдыла. Юрий Александров регион угъай, къырал окуна кеси алына терроризмин хорлапмазлыгын айтханды. Болсада республикада криминген хал тынчанды, мамыр адамлагъа, право инсанлы саклауучулагъа чабыулулукла этилмейди. Анда уа кон структураланы къыйны улдуу.

Алай гражданд общество болумшаса, ала кеслери алына бу магъаныны ишине толтурулук тейлейди. Жамауатда терроризмин, радикализмдин керюп болмауу ниетлерин жаргъа керекди, ол артыкъда магъаналыды, дегенди Башчы.

Иридада террористле бла урш бошгъаны бла байламлы бизин регионда бандит къауамла къалны ишлерин жангыртмазлыны, деген соругъа жууаплай, ол аманлыкчылыккъа къажа мадарла система халда бардырылгъа, аналитика, оператив жумушла толтурургъа кереклисин белгилегенди.

Торло-торло шартлагъа кере уа, республиканы 100-130 инсан Сирияда террористлени къауамунда уруш этгенди. Аладан бирлери елторлогенди. «РФ-де былайла аманлыкчылына жуула тартуу жаны бла праволу база къуарганды. Бери къыйналмауу бла тийиш жумуш алыны чеклеринде толтурулукдуу. Ала законну бузгъанларын ангыларгъа кереклиди», - деп чертгенди.

Жер бла байламлы халла

Жерни юлешиуну проблемасын да кетюргенди беруде. Кенжеден Георгаланы Азамат Вольный Аудла алгъынгы «Нальчикский» союзонну жерлеринде къуауаны сылтауларын билрге сюйгенди. Сёз 700 гектары юсюнден барды. Ол 2011 жылдан бери бир адамны къолунда болганды. Арендлагъа эл мюлке жаратуу, битеу тийишли инфраструктурасы болган жерле берилген эдиле. Алай андан бюджетте жалаанда 2 миллион сом туюнгенди. «Бу бизнесе ауулчулардан таргытуула кел эдиле. Жер эчине иени къолуну законсу тошени уа республикада инвентаризация бардырылган кезиуде ачыкланганды. Алай бла сюдию онууу бла ол муниципалитетте - Нальчикте - къайтарылганды», - дегенди ол.

Бу жерлени кел сабилей ююлгерле журта иштериге хакъсы ююшерег бепиле эди. Шахара жашу халларын игилендирмеге тийишлилени тизмесинде 1,5 мингден аслам ююш барды. Жерни ююшерег ауулдан къауум адам да къатышургъа корешенди. Алай алай ишлеринде терсикле кел эдиле. «Бу кюнде биринчи аукцион болганды. Былайда айтырыгъын, жерле адамлагъа берилликке, бу элде жерлени чеклеринде толтурулукдуу», - деп

Эл мюлкю айнаытуу

Берюню кезиунде АПК-да къырал болушлукну, терек бахчачылыкны кенгертиуну юслеринде да айтылганды. Урван районда «Экопродукт» кооперативини башчысы Жангъараланы Руслан жерчиле эвюргере тирликни саклаууну проблемасын кетюргенди.

Арт жыллада КъМР-де эл мюлк алгъа уллу атам этгенди, ол санда терек бахчачылыкда. Юрий Коковну айтханына кере, хар

жылдан да орта эсеп бла 1,5-2 гектар жерде орнатылгъа терекле, ол санда интенсив амалгъа кере.

Тирликни саклаууну юсюнден айтханда уа, биогенлюке алай 22 жер барды. Алай экономиканы бу бөлюмюно кенгере баргъанын эсге алып, аланы келечлиге мурат барды. «Сёз ючюн, быыйл тахта кегетле сакланган 3 жангы жер ачылганды. Къырал болушлукну юсюнден айтханда, аланы илерине этген къоранчларны 20 процент къайтарылганды.

Бизде ёсуу журчиликке улгъай, малчылыкда да барды. Предпринимательле европалы технологияны хайырландыла, качество продукция чыгардыла. Аны ючюн алагъа мындан ары да себелли этилген тирликдуу», - деп къошханды ол.

Туризм жаны бла онгга

Туризмге республиканы экономикасын айнаытууда эшаныулуулук улдуу. Кенжеден Аслан Мамиев мындан ары курорт рекреация жаны бла къаллай жумушла толтурулукларын билрге сюйгенди. Юрий Александров эчине программа жарашдырылганды, КъМР-ни онглары кел болмай Германияда кёрюстюлгенлерин билдиргенди.

Быыйл а республикага келген къонакларны саны 40 проценте өсенди, жуук кезиуде аланы 500 мингге дерл жетдирге мурат барды. Алай ючюн ала сервисни игилендирге керекди. «Бу ортында ишленгенде жууаплыкчыны сөзсерлерин, адамланы жумушларын бийик даражада толтуруларын тилерик эдим. Ма ол заманда сюйюк келликке бизге адамла. Алай халжар ишле, ол беш жулдугуу къонак юйю деп, багъаланы тохташдырып къоьргъа ахында жарарыкъ тейлюдо», - деп къошханды.

Инвестиция политика

Тырынуузда тау-байыкандырыуу комбинатны жангыртууну юсюнден къырал даражада да кел айтылады. КъМР-ни Промышленниклерини союзуну саклауу бла байламлы Ханжеев Вольфганг бла мюлбиден промышленностда артыкъда изленгеннин айттып, проект не халда болганын сорганды.

Комбинатны иши къыралны къоркъусулуугуу саклауу бла байламлы болганын эсгертип, республиканы онучууу предпритияны жангыртурга кереклисин юсюнден Владимир Путин да айтханын чертгенди. Биогенлюке уа анга «Ростех» корпорация да эс бурганды. Торло-торло сылтаула бла проектни жашауда бардырууну болжауу сюзлганды. Болсада жууук кезиуде конкурс къуарлыккъы. «Анда минг ишкер болушлукду. Дагында аны тегеринде башха производствода да ишенириклик», - дегенди Юрий Александрович.

Инвестицияны юслеринде айтханда, «Этана» заводну да саргынгандыла. КъМР-ни «Жамуат» къуарасыны келечинде Юрий Колесников предпритияны къуаргъа не зат чырмагъанын сорганды. Битеу жумушла планнга кере бардырылгъа, чырмаула жюкдүл деп жууаплагандыла. «КъМР-ни Башчысы, Ол Россияны бла Кытайны власть органдарыны эмда эки къыралды да башчылары араларында промышленный кластерни къуруу жаны бла келишимле этилгенлерин да эсгертенди. Проектни багъасы 12 миллиард долларды, аны 2030 жылда битдирге мурат барды. Анда 25 минг ишчи жер къуарлыккъы.

Заводну биринчи бөлүмю келюу жети ишлеп башларыкъды, анга 1 миллиард доллар къоратлыккъы. Анда ал кезиуде чыгарылганда, сынау халда уа ушаллагъа сууну да къуоп башларгъа мурат барды», - дегенди.

Улсу

Гузеланы Айшат, Бетал Кривошюков, Елена Мосисеев эм Мурат Мамбетов «Шимал» эм «Къыбыла» автономкаланы бийлиги ахырында битдирге белгиленген иштерин, къурулуш бөлүмю башчысынын билдирге сюйгенди.

Чырмаула инвесторну бла поадрд организацианы алышыргъа тошенине бла байламлыдыла. Болсада эки вокзалны да келер жыл хайырландырылганды. Бу ахыргъа вокзалланы тириесинде жолла ишленди. «Шенди меккамланы ичлерин сюртюп башлагъандыла. Къурулушчаны битеу жумушлары бийик даражада толтуруула деп ашыкъдырмайбыз», - дегенди Коков.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини 2017 жылда ишини юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини БЕГИМИ

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти бегим этеди: Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председатели Т.Б.Егорованы «Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини 2017 жылда ишини юсюнден» докладын эсге алыргъа.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председатели Т.ЕГОРОВА Нальчик шахар, 2017 жыл 20 декабрь, №823-П-П

Ёсюп келген төлюге чынтты къайгырыулуук бла

Бу кюнде Къабарты-Малкъарда сабийлени сейрлери бла байламлы 2012-2017 жылгъа бардыруу жаны бла советни ахыр жыйлыуу болганды. Аны КъМР-ни Правительствоуну Председатели, сагъынлган советни таматасы Мусукуланы Алий ачханды эм бардырганды.

Алий Тахирович стратегия къуарганыны бери къыралда аны бла бирге регионда да ёсюп келген тейюню окутуу, къошакъ билим берюу, саулууклары саклауу жаны бла да аслам иш этилгенин чертип, сёзюню КъМР-ни Правительствоуну Председатели орунбасары - билим берюу, илму эм жаш тейюню ишлери жаны бла министр Нина Емюзовва бергенди. Доклады, ноябрьде Москвада президент В.Путин Сабийлени сейрлери бла байламлы 2012-2017 жылгъа Миллет стратегияны жашауда бардырылганыны оюу бла эсепле чыгарыуу жыйлыуу бардырганын эсгерте, Владимир Владимирович аны итогларны тийишлиликте бир немча поручение этенин билдиргенди. Аладан бери кийилкелден башлап ишлейликке къауамла сабийликке жюрюрга яслиле ишлеуде. Нина Егоровна ол уллу программа болганын, аны кереклигини да шендону жашуу кеси кергосттени,

Къыйналганла сыйлангандыла

КъМР-ни Энергетика, тарифле эм жашуу журтлагъа надзор этиу жаны бла къырал комитетинде Энергетиканы кононо алында республиканы энергетика бөлүмюнде адамны саулагандыла. Комитетни башчысы Ирина Бенизова алагъа ведомстволу саугаула бергенди.

Алай бла «Каббалкомэнерго» предпритияны Энергетиканы кононо алагъа материалланы 3-ию бетде окутуугу.

Жазыыу — 2018

«ЗАМАН» - сизни газетигизди!

Хурметли жамауат!
«Заман» - миллетбизни жангыз газетиди. Аны бетлеринде малкъар халкыны культурасыны, тарыхыны, биогению жашууну, айтхылыккъ адамларын, жетишилгерини эмда жарсыуларын юсюнден басмаланган материалланы сиз бир башха изданида табаллыккъ туюлюсюз.
Алайды да, жазыыулары, белеклик этигиз къесигизни газетигизге! Келе турган жангы жылда да ол сизни керти шюкхутуугу, огурулу сёз негеригиз болур деп ушанавыз.
Бизни индексбиз - 51532

Юрий Кокос сөлөшүгө кытайшаңлагыа ыразылыгыын билдиргенди, хар соругуа, тилекге эм предложениягыа тынзылы эс бөлүнүрүзюн айтканды

Ахыры.
Аллы 1-чи беттеди.

Спорт

КыМР-де воделье усталыктын «Кавказавосто» кытайшаңлагы спорт арды ишенин башлаганды. РФ-ни Автомобиль спорту Федерациясыны келечиси, спортну устасы **Амирхан Кодзочов** ал кезиуде кырууш тири баргыяны кыууанган айтканды, алай арт кезиуде ол тохтар чекте жетгенине жарысганды.

Проект ахырына жетирилгенине сөз бергенди Юрий Кокос. Биогонюкде уа проект-смета документе жаардырылганды. Аладан трассаы уунулууну 4,5 километрге дери созогарга кереклиси ачыккыланганды. «Формула-1» эришуулуге трассаны кырууган белгилли архитектор **Герман Тильке** бла тоюшгенин да эсгергенди К.М.Р.-ни Башчысы. «Бу объект халкыла аралы болугуна ушектигим жоккуду. Трассаы узунулугу уа анда бийик даражалы эришуулуге бардырырга эркин этеди»,-дегенди ол.

Спортну темасын андан ары бардыра, РФ-ни командасын Олимпиада оюнуга кытайшаңлагы келер жыл кырыяны президенти айырылганы бла байламлы болганыны бла квалитетини юсюндөн окуму билдирге суйогенди. «Мен акыл этгенден, бу эки иш байламдыла. Биогон Россия баш кыралды. Владимир Путин аны чачылудан, кыйынлык-

ладан саклаганды. Алай ол кезиуде башка кырайла бизде жашуу аманды деп бир да айтмаганды. Даражабызны кытайшаңлагы уа, кыжау турганна табылганды. Анга да кырамай, алгя ветеранлары жашуу журт бла жалчытуу иш толтурулганын, таматалага медицина болушук аныды. Алар дарманна бла жалчытылынганларын айтып, власть оргналга ыразылыгыын бил-

барлыккыбыз, бизни ёхтемлендирген адамдыкы барды»,-дегенди ол.

Оюмла, излемле, буйрукыа

Кыра Сурдан Кючмез-ланы **Аллахберди** «Бабуугент-Кыра-Суу» жол (узунулугу 12 километр) таландырылмаганыны 30 жыл озганын, ол ахырда жараруусу халга жетгенин айттып, К.М.Р.-ни Башчысындан болушук тилегенди.

Улуу Ата журт урушу ветеранларыны республика советни таматасы **Мухамед Шихабохов** а

диргенди. Алай элдеде аптекала болмаганылары ючюн алгя кыйналырга тошеди. «Сөз ючюн, Булууга жоккуду, андан район аргага келген а тын тоюлдо. Дарман-ланы элде ишленген амбулаториялада юлеширге он жоккумуду?»-дегенди.

К.М.Р.-ни Жамзат палатасын башчысы **Хазраталы Бердов** а, ёсеп келген телюню юйретуу артыкка да магыяны болганын чертип, жаш телю политика жаны бла эчки кырал структура кыруучу тогзе санганды.

Төбөн черкенин кыяын болумга тоюшгенин билдиргенди. Юйорню таматасы Алим, иш тапмай, кеси бахчасында

«Юйор бек кыйналып жашады, сакатлага берилген пенсиядан башка файдалары жоккуду. Алага болушур он бармыды?»-дегенди.

К.М.Р.-ни Жамзат палатасын башчысы **Хазраталы Бердов** а, ёсеп келген телюню юйретуу артыкка да магыяны болганын чертип, жаш телю политика жаны бла эчки кырал структура кыруучу тогзе санганды.

Төбөн черкенин кыяын болумга тоюшгенин билдиргенди. Юйорню таматасы Алим, иш тапмай, кеси бахчасында

диргенди. Алай элдеде аптекала болмаганылары ючюн алгя кыйналырга тошеди. «Сөз ючюн, Булууга жоккуду, андан район аргага келген а тын тоюлдо. Дарман-ланы элде ишленген амбулаториялада юлеширге он жоккумуду?»-дегенди.

К.М.Р.-ни Жамзат палатасын башчысы **Хазраталы Бердов** а, ёсеп келген телюню юйретуу артыкка да магыяны болганын чертип, жаш телю политика жаны бла эчки кырал структура кыруучу тогзе санганды.

Төбөн черкенин кыяын болумга тоюшгенин билдиргенди. Юйорню таматасы Алим, иш тапмай, кеси бахчасында

«Юйор бек кыйналып жашады, сакатлага берилген пенсиядан башка файдалары жоккуду. Алага болушур он бармыды?»-дегенди.

К.М.Р.-ни Жамзат палатасын башчысы **Хазраталы Бердов** а, ёсеп келген телюню юйретуу артыкка да магыяны болганын чертип, жаш телю политика жаны бла эчки кырал структура кыруучу тогзе санганды.

Төбөн черкенин кыяын болумга тоюшгенин билдиргенди. Юйорню таматасы Алим, иш тапмай, кеси бахчасында

диргенди. Алай элдеде аптекала болмаганылары ючюн алгя кыйналырга тошеди. «Сөз ючюн, Булууга жоккуду, андан район аргага келген а тын тоюлдо. Дарман-ланы элде ишленген амбулаториялада юлеширге он жоккумуду?»-дегенди.

К.М.Р.-ни Жамзат палатасын башчысы **Хазраталы Бердов** а, ёсеп келген телюню юйретуу артыкка да магыяны болганын чертип, жаш телю политика жаны бла эчки кырал структура кыруучу тогзе санганды.

Төбөн черкенин кыяын болумга тоюшгенин билдиргенди. Юйорню таматасы Алим, иш тапмай, кеси бахчасында

«Юйор бек кыйналып жашады, сакатлага берилген пенсиядан башка файдалары жоккуду. Алага болушур он бармыды?»-дегенди.

К.М.Р.-ни Жамзат палатасын башчысы **Хазраталы Бердов** а, ёсеп келген телюню юйретуу артыкка да магыяны болганын чертип, жаш телю политика жаны бла эчки кырал структура кыруучу тогзе санганды.

Төбөн черкенин кыяын болумга тоюшгенин билдиргенди. Юйорню таматасы Алим, иш тапмай, кеси бахчасында

ТИКАЛАНЫ ФАТИМА.

Ёсюп келген телюге чынтты кыайгырыулуку бла

Ахыры.
Аллы 1-чи беттеди.

Школлада билим берууну юсюндөн айтта, министр дерсикле бла жалчытуу проблемасы 2018 жылда 100 проценте тамамлангыр деп ышанганын, шендо мектеплени библиотеке фондларында саулугу да бир миллиондан аслам кытап болганын билдиргенди. Школлада бусагыта жаны стандартлагыа кере ишленгенин, андан сора да, инклюзив билим беруу, «Доступная среда» программа да жашауда бардырылганын халлапганды.

Республиканы стратегиян магыяны ызыларын бий билим берууну качествосу эм аны алгырга хар кими да кълундан кейирча этиу болганын да белгилгенди. Эчкин керден сора уа юнбөс. Биогонюкде аланы ошонсе операция керекли болу турды. Быйыл алай, кыулаклары кохлеарный имплантант салынганын операция да ючюленгенге этпегенди.

Ырсы уа барысына да федерал бюджеттен бөлүнгенди. Алим Орусбие Перинатал ара ачылганы анда 90-дан аслам сабий тууганын, жангы лаборатория - диагностика алаша биогонюкде кытайшаңлагы саулуктарына кыраарга таг себеплик болганын да билдиргенди. Уруну, иш бла жалчытуу эм социальный кыруулау министр **Тюбейяны Альберт** а кеп сабий юйорюкде аслам кырал туугулуку юсюндөн халлапганды. Аны кауамларына торлю-торлю болушук посиыла, лгюгала, субсидия берилгенин айтта, адрес сонал тутхунулукту кыра сертификатла бешинчи эм андан да кеп бала тууган юйорюне 178-эс алганын билдиргенди. Дагыда алай оюнуу 224 адам саклады.

айнытырга да онг берчегерин чертгенди. Андан сора да, арт кезиуде аланы кытап окурга келгендери ишгеге да аслам эс болуулары, он жаны бла да «Сабий кытапны ыйгыр» дегенча тоюшуле кыралганын халлапганды. Айкай да, жаш телюню билим алганы, бир торлю хунерин ачыккылагы аны ахшыды. Алай эм алгя аламы саулуктарына кыайгырыла тийишиди. Аны юсюндөн жыйлууда саулук сактылау министр **Асаналы Алим** сөйлөгөнди. Ол диспансеризацияны юсюндөн айтта быйылгы октябрь кезиуде 182 миңден аслам акыккылак болмаганы саулугу титилгенин билдиргенди.

Биринчи кере кыралып, эшитпей кыйналган жаз сабий бавилланганды. Эчкин керден сора уа юнбөс. Биогонюкде аланы ошонсе операция керекли болу турды. Быйыл алай, кыулаклары кохлеарный имплантант салынганын операция да ючюленгенге этпегенди.

Ырсы уа барысына да федерал бюджеттен бөлүнгенди. Алим Орусбие Перинатал ара ачылганы анда 90-дан аслам сабий тууганын, жангы лаборатория - диагностика алаша биогонюкде кытайшаңлагы саулуктарына кыраарга таг себеплик болганын да билдиргенди. Уруну, иш бла жалчытуу эм социальный кыруулау министр **Тюбейяны Альберт** а кеп сабий юйорюкде аслам кырал туугулуку юсюндөн халлапганды. Аны кауамларына торлю-торлю болушук посиыла, лгюгала, субсидия берилгенин айтта, адрес сонал тутхунулукту кыра сертификатла бешинчи эм андан да кеп бала тууган юйорюне 178-эс алганын билдиргенди. Дагыда алай оюнуу 224 адам саклады.

Биогонюкде иш бла жалчытуу проблеманы юсюндөн айтта, акыккылак болмаганыны, болжал халда неча сезон кезиуде баш турмазларына эчки эс бурулганын да анылапганды министр. «Намыс» республиканы социал арада ышануулукту телефону хаккыс ишленгенин, анга ахый тогузу айны ичинде 520 адам сөйлөгөнди, бу башламчылык кесини магыянылыгы ачыккылагыны да.

Жыйлууда чекленген онгарлы болган, ёксоз, ата-аналары кырамай болганын, кыйын жашуу болуулагы тоюшгенин сабий бла байламлы ишн юсюндөн да айттылганды. Сөз ючюн, инклюзив билим берууну, «Доступная среда» программаны хайрыга бла чекленген онгарлы болганын да биреле жоронгон школлагы баргыра, анда тийишли билим алгырга онг табдыла.

«Радуга» арада жый сайын төрт миңден аслам жаш бла кызы, ол санда инвалидле да, саулуктары игиленгенге реабилитацияны этпегенге он табдыла. Андан сора да, январдан башлап, юйорде тууган сабийге жый бла жаран толгунуу теленири пособие бир-бир регионга бла тынгилдиргенде, бизде асламкы болуугу (12 миң 778 сом) да чертилгенди.

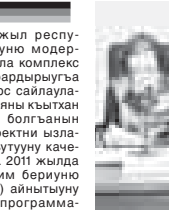
Ахырында Алий Тахировде жаш жылы ичгенде салынган стратегия бла байламлы билим берууде, саулук сактылауда, культурула, кыруулау сферда да бейиштен ишленгенге тамамланганга санаргы болуугун билдиргенди. Манда арысында да тынчыл кыялмай, президентти май укалары толтурууга бютюн эс буругга жыйылганлары барысын да чакырганды.

МОКЛАНЫ Зуура.
Суратланы **Журму Елканов** алганды.

Жыйылыу

Алгыраклада «Кюн шахар» сабий чыгармачылык академияны мурдорунда «Окытууда арха кыалган школлада билим берууну качествосуун кетюрге аталган жумушлары жашауда бардырууну эсепленген ат бла жалкыла аралы конференция озганды. Анга К.М.Р.-ни билим беруу, илму эм жаш телюню ишлери жаны бла министрине орунбасары Ирина Шонтукова, сагынылган ве-

билдиргенди. Ол жыл республика билим берууну модернизациялау жаны бла комплекс проектин жашауда бардырырга жорланган конкурс сайлауда да федерал субсидияны кытайшаңлагы бири болганын эсгергенди. Бу проектин заларында арха уа окутууну качествосуун кетюруду. 2011 жылда уа регионуде билим берууну (2011-2015 жыллада) айнытуу федерал целевой программа-

билдиргенди. Ол жыл республика билим берууну модернизациялау жаны бла комплекс проектин жашауда бардырырга жорланган конкурс сайлауда да федерал субсидияны кытайшаңлагы бири болганын эсгергенди. Бу проектин заларында арха уа окутууну качествосуун кетюруду. 2011 жылда уа регионуде билим берууну (2011-2015 жыллада) айнытуу федерал целевой программа-

Окытууда бир-бир мектепле башхаладан артха нек кыладыла?

домствону жамаат советини келчиси, К.М.К.У-ну орус эм билеуу тил билим кафедрасын башчысы **Башилланы Светлана**, Краснояр, Краснояр крайыны, Шамал **София Алауяны**, Железнодорожну, **Есентукланы**, кесибини вузларыны, мектептерини келччилери да кытайшаңлагы. Тоюшу министрствону бла тохтаусу профессионал айнууу республикалы араланы башламчылыккыла бл кыралганды.

Ирина Васильевна, жыйылганы алларында сөлөшү, бири жерден келгенге да испас этгенди. Арха кыалган мектепде билим берууну качествосуун игилдирүү жаны бла бирин ишлеу, бир бирини сынамны юйрөнүү кесини магыянылыгынын кетюртюргө ийнинганын да билдиргенди.

Сагынылган аралы директору кылуугун болжалы халда толтурган Алим Кучмечеров К.М.Р.-де окутууну качествосуун даражасына багя салуу система 2008 жылда кыралгандан бер айны барганын

сыны чеклеринде билеуу эм школгя дери окутууну модернизациялауу, ёксоз нода ата-аналары кырамай кыйган сабийлени социализациялауу ышангылы модельдерин хазырлауу айнытууга аталган эришуде хорлапгандан бириди.

Биогонюкде билим берууну качествосуна багя салуу система кесине бир неча бөлюню сыйындырды. Сөз ючюн, «Управление эм политика», «Инфраструктура» эм башкала. Ойстреманы баш продукт - ол окутууну юсюндөн информацияны.

Аны мурагы уа билим берууну юсюндөн билдирүүлени хар бирин кызууларына тийишлиликте тынгылы жыйышдыруу. Бусагыта, «2013-2020 жыллада К.М.Р.-де окутууну айнытуу кырал программаны жашауда бардырууну чеклеринде, 2014 жылдан башлап, огарыда сагынылган республикалы аралы таландырылгангя таг кесек ырысы бөлүнгөнүлени турганын, ол а материал-техника жаны бла жалчытылыгыга, специалистени квалификацияларын

ёсдюруге, башка жумушлагыа кыраатылганын да билдиргенди Алим Владимирович Кучмечеровурунбасары **Фатима Кравцова** да, кенгеше сөлөшө, биогонюкде баш борчу окутууну качествосу болганын, аны ышангылылыгынын эсепленген инструмент кереклиси, ол а билим берууну эм анга контроль этюню юмдөн-жонго торлене барган концепцияларына да чыдамлы болугуа тийишлигин чертгенди. Бу даражага уа жаланда информацияны ачыккылыгы бла жетерге болуугун белгилегенди.

Сөлөшгөн огарында сагынылган кырал программаны жашауда толусунай бардырыр ючюн, окутууну качествосуун тинтен кадрланы хазырлагыа, контроль-эсепчелюу материаллагыа экспертиза эте билрге, халкыла аралы эм федерал мониторингге кытайшырга, аламы билим берууну качествосу эм социализация бла байламлыларын регион даражада бардырырга, жамаутны кез кырамын да эге алгырга кереклисини юсюндөн айтканды.

Ол республикада окутууну качествосуун ачыккылау жаны бла жалчытылыгыа экспертизаны эчки сынамны жыйышдырылганын да билдиргенди. Алай эсе да, специалистени профессионал хазырылгыа магыяналай кыалганын чертгенди. Докладчы башында сагынылган федерал целевой программаны чеклеринде ара 2016 жылда билим берууну качествосуу бла байламлы специалистени - экспертизи хазырлауу программасын жарашдырылганын эм аны жашауда да бардырылганын анылапганды.

Жыйлууда К.М.Р.-де Билим берууну мониторингинин эм статистикасыны араланы директору кылуугун толтурган **Анзор Машуков** да сөлөшгөнди.

Ол арт жылда республикада билеуу окутуу системда бардырылган модернизация болганын онганы магыяналы хайрылануу жалгытан жангы кырау - экономика механизмин кийирюуге, билим берууну качествосуун кетюруге билдирганын айтканды. Ахыс жанына этилген торюнеуле бла бирге, чюйрелликке барлыклары да билдире, окутуу программаладан кырал отт аттестация, торлю-торлю мониторинг эмда контроль-надзор тинтиле билеуу билим берууну тийишли качествосуна жетюде кемчилликени ачыккылагыларын анылапганды.

Окутууда инновациялы программаланы кийирген эм бийик квалификациялы кадрла бла жалчытылыны, ахыс, махралган учурденилганы кытайшаңлагы. Аны ишлери К.М.Р.-де билим беруу даражалары бла аладан кепге да арха кыалган, ГИА-да, ЕГЭ-де республикада арт эсенден иги да алаша керююмюлери болган школлада ишленгенин хашырмай, алай болум окутууну качествосуун игилдирүү бла байламлы кышаккы аналаны кийирюуну илгенин эсгертенди.

Жыйлууда сөлөшгөнө, билим беруулери бла арха кыалган мектеплени илгеринден айта, аны сылтауларын профессионал кадрланы жетишмеленилгенде, ол болуга жоронгенин социальный болууларында кыргенди. Бу кемчилликден кутулур мурат бла окутууну айнытуу регион программасында тамамлангырга белгиленген жумушлары тизмесине билим беруу жаны бла керююмюлери алаша болган школаны проблемаларын кетюруге бурулган ишле да кылуугандыла. Андан сора да, сагынылган мектеплени сетевой партнёрлукларын кырау проект жарашдырылганды эм анга кере да да башланганды.

ТРАМЛАНЫ Зуура.
Суратланы **ХОПАЛАНЫ Марзаят** алганды.

СБЭЗ Экологияны игилендируу технологияны сингдире

Москвада «Экотех» халкыла аралы керюмчюню-форумун чеклеринде төгеркедеги кыруурун сактылау жаны бла билеуу технологияны бардырылганды. Аны ишлери **Кырабарты-Малкыяны Бийик** тау заповедигини келччилери да кытайшып, учурденияны экспозициясын кетюрттөн эдиле.

Форумда сөлөшө, РФ-ни табигый байлыккыла эм экология министрине **Сергей Донской** анга алгыын жылладан эсе асламкырак регион кытайшырын, экспозицияны саны да кепбейгенин чертгенди. Шендо окутуу дуннда Экология сферда бек кеп жангы технология барды. Ол а министрине оюмуна кере, бизни кыралга бу жаны бла конкуренцияга биотонда чыдамлы болугуна он береди.

Специалистте төгеркедеги кыруурун сактылау жаны бла билеуу технологияны бардырылганды. Аны ишлери **Кырабарты-Малкыяны Бийик** тау заповедигини келччилери да кытайшып, учурденияны экспозициясын кетюрттөн эдиле.

генге кере, экология технологияны рнгоуну юсюндөн айтканды, сөз мында беш триллион долларын юсюндөн барды. Ма ол регион эсе асламкырак асция да андан кесини кохлюшюн алгырга кюрешире керекди. Керюмч а бизни бу сферда жетишмеленирибизни шарт кетюрттеди, -дегенди ол.

Форумун кезиуунде Россияде уллу шахарланы экология рейтинглери туура тилгенин. Дагыда «Старт-ап года в сфере экологии», «Экологический инициатива года» эм «Весомый вклад в экологизацию экономики» деген престижле бла сауугалау да болганды.

Керюмчю уа производствонда төгеркедеги кыруурун сактылау эм кирлендирүү, ресурсланы керексиз артыгы бла хайыланудан кетере он берген эмда кир-

кичкени азайтан технологияны кетюрттөлгөнди. Жыйлууну чеклеринде кеп торлю экология проблема сызюлгенин, ол санда кир-кичкени асция эм бурулганды. Кыалган-кылууганы болмазлыккы производстволаны айнытырга кереклисини, биогонюкге жыйылган багушун толусунай кетеруу амалларыны, экология турмузин эмда экология билим берууну юсюндөн да айттылганды. Ушакыла, «төгерке столлагы», брифингге беллиги экология, экспертте, алимле, политика, жамаат келччиле, бизнесменне эм башкала кытайшаңлагы. Аламы жомолуры сөздени резолюцияны киргенди.

ТОГУЗАЛАНЫ Лейля.
Кырабарты-Малкыяны Бийик тау заповедигини башчысыны орунбасары.

Кредит алганын саны дайым кепбейди

Россельхозбанкны **Кырабарты-Малкыяны** бөлюмю хайрылануучулагы берген розница кредитленин өлчөмү бу айны алында 2,5 миллиарда сомага жетгенди. Ол санда 560 миллион сома быйыл берилгенди. Енчок аханы 90 проценти

чакылы бир жапуч сагып алгырга деген программага бла юлешингенди. Бөлюмө кеп торлю кредит амалла бардыла. Санда залог бла эм залогсуз кредитленин азырак проценте бла эм башкала. Рефинанси-

рованын хайры бла уа башка банклада алынган кредитлени, бирге кырауу, залогсуз эм комиссиясы Россельхозбанкта телп тууруна амал барды, деп айттылганды. Бейиштен пресс-службасыннан.

Бизи корр.

Эссе туру

Ахшылыкь бла эсгергендиле, чыгъармачылыгына бийик багъа бичгендиле

Къабарты-Малкъарны Къулура министрствосуна башламчылыгы бла 19 декабрде Пушкин атлы орамда КъМР-ни халкъ поэты **Фоусат Балкарова** жашаучу юйно къабаргына аны эсгерти къанга орнаткандыла.

Ол 1932 жылда 27 маргда Бахсан районну Кишпек элинде тууганды. Анга бийик сексен беш жыл толук эди. Школну болуп ишлеп башлаганды. Бирден Нальчикде педагогика училищде, ызы бла институтта окугъанды.

көсөк китабы зарфха урунганды: «Нет краше милой», «Стрелка мечты», «Струны солнца», «Подари мне улыбку», «Рука друга», «Зари хрустальный звон», «Капля солнца», «Самое сокровенное», «Дочь Кавказа», «Горный напев», «Выйшаю небо», «Песня на скале», «Ожидание чуда», «Непокорённая вершина», д.а.к.

Эсгерти къанганы ачкан жерге, Фоусатны арбазына, аны поэзиясына хурмет этгиле келгендиле. Жыйылууну Къулураны Къасын атлы Малкъар къырал драмтеатрыны институту студентлери, «Кюн шахар» сабий чыгъармачылыкь арада «Сечча» биригуюн келечилери окугъандыла.

Андан ары Т.К. Мальбахов атлы къырал миллет библиотекада эсгерти ингр башлангандыла. Ан бу макумны таматасы **Анатолий Емужов** ачканды. Ол, ахшылгъанлыны поэти тууган эли Кишпекде келген ахлулары бла танышырып, къабартлы нзмучуну жашау эм чыгъармачылыкь жолундан эсе къалыра эсгерилерин айттып, сёзюно Мухадим Кумаховкъ бергенди.

Ол Балкарованы жыйрмагъа жете келген поэмаларын, санлары жетмишден атлагъан жырларын сагынып, аны «Сюйгеним бла тейсейме» деген жыры Хельсинкиде Бителуини фольклор фестивалда биринчи сауыгъа тийшиди болганын, аны Финляндияда фин тилге кёчюроп жырлагъанларын да белгилегенди. «Ты не спи вёсенними ночами» деген назмуу а венгрли поэт Антал Сатмари кеси тилине кёчюроп, анга Жюзеф Палинка макъам тагъганды.

Аны чыгъармалары жыргъа тап келишгенлери, фахмулу поэти журеги жалан болганы, кылыкь-хунери да башхалагъа ушамагъаны чертилгенди. Аны къабарты драматургиягъа къошкан кылынын да эге тюрюргендиле.

Ызы бла Бейпайланы Муталип бла Адам Гутов селешгендиле, къабарты поэзияны жулдузу Фоусат Балкарованы жазы хаты энци болганын эхиси да къайтарып айтагъандыла. Ахыртыгъа аны юк тюрлюге белгенди: биринчиси – оюн, жарыкь жырла, женил лирика назмула, экинчиси – ич дунясын, сырын туура этген тиширй сёз, ююнчюсю да – тилекле.

«Аны бир къауум назмулары халкъ жыл тюрлюге таратдыла буюн. Чыгъармачылыкь бла юрешген адамгъа да андан уллу бийикле жокъдула. Жыр бла тепсеу, искусство бла

1955жылда уа Москвада Горький атлы адабият институту очный бёлюмюне киргенди. Анда окуй турганын союзну алынганды. Москвадан къайтханда «Ошхамахо» журналда, ызы бла Нальчикде Илму-излем институтда да урунуп турганды. Анда къабартлы драматургияны юсюнден диссертациясын къоруулап, филология имулануы кандидат деген даражгъа жетишгенди.

Назмулары анга оёртёр жыл болгъанды «Къэбэрдей къыс» газетде басмалангандыла. Биринчи китабы «Нхуццан» («Тан») 1958 жылда чыкъганды. Андан арысында Фоусатны къабарты, орус тилде да иги

артисти **Мызыланы Аубекир** ачканды. Ол поэт тиширину жашау эм чыгъармачылыкь жолундан къыса айттып, сёзюно КъМР-ни культура министри **Мухадим Кумахов** бергенди. Ол белгилли назмуучу бийик фахмусу белгилеи, аны устанларын да эсгергенди. Ызы бла республиканы Жазуучуларыны союзну правленийни председатели **Бейпайланы Муталип**, Нальчик шахарда библиотека системаны таматасы **Кючюкланы Людмила**, филология имулануы доктору профессор **Адам Гутов** селешгендиле.

Эсгерти къанганы тукум таматарлары **Борис Балкаров** бла Мухадим Кумахов ачкандыла. Алайда поэти назмуларын Шимал Кавказы искусстволары институту студентлери, «Кюн шахар» сабий чыгъармачылыкь арада «Сечча» биригуюн келечилери окугъандыла.

ариулукь – ма ала эдиле аны поэзияда жол нёгерлерин», – дегенди адабиятчы. КъМР-ни культураасыны сыйлы къулукъчусу **Моттайланы Саветлана** тамата къалам эгенини атын аруу сёз бла сагъынганда эм бек биринчи кере сюрюнгонден къайтхан жыл Жемталада радио бла Фоусатны «Не спи вёсенними ночами» деген жырнын эшитип, сейрсингенин эсгергенди.

Эсгерти ингрде А. Шогенцукъ атлы Къабарты театры актёрлары КъМР-ни сыйлы артистлери **Фатима Чехмахова**, **Марина Мисостихова**, **Алмед Хаумурзов**, **Фатима Хапиева**, Малкъар театры артисти **Мызыланы Аубекир**, КъМКУ-ну студенти **Сакнат Гудева** эм башхала назмула окугъандыла. Музыка театры жырчылары – КъМР-ни халкъ артисти **Валия Хажиулова**, РФ-ни сыйлы артисти **Альберт Хунсеренов**, КъМР-ни сыйлы артисти **Наталья Азаматова**, **Оксана Хакулова** уа келгенлине поэти назмуларына тагъылган жырла бла къуандыргъандыла. Залиханланы Оксана уа къубузда аламан макъамла сокъгъанды.

Ингрини ахырында аланы этгериле этилген намыс, сый ююн Балкарованы тукум адамлары республиканы Культура министрствосуна, энци Мухадим Кумаховка, аны орубасары Къарчаланы Аминатга, бёлюмю таматасы Рамет Пачева, Т.К. Мальбахов атлы миллет библиотеканы таматасы Анатолий Емужовка, анда ишлеген тиширулагъа да журек ыразлыкьларын айтагъандыла.

22 декабрь – Энергетикни кюню

Коллективибизни къаты жоругъу - ышангылылыкь, къоркъуусузлукь, таплыкь

Шёндого дуняда, къыралны экономикасыны кён къалмай битеу бёлюмлеринде болум энергосистеманы ишине кере болады. Республиканы электростергеи къыш суукълада къалай ишленелерини, энергетиклени баш борчылары юсюнден биз МРСК СК компанияны бёлюмюно – «Каббалкэнерго» - башчысы **Олег Калинин** бла ушакь этгенбиз.

Жаланда иги сёзлени. Энергетикада коллектив чынтыгь устала болгъаны ботюнда уллу магъананы тулу. Мында олардын адымны хатасында бек уллу заран тюршере болукъду. Аны себепли урунганлыны усталькьлары кючлендириуге биз дайым къайгыргъанлай турабыз. Специалтистрбизден акъыл, билим, хунерлик, къыйын кезилдеде абырмарлап, кючюнер энергетиклерин да жаны залгъа юйренип турруга кёллендирибиз.

Олег Геннадиевич, бёлюмю коллективни кесини профессионал байрамны къаллай керюмдюле бла тубейди?
Келе баргъанын биле бизге кёл жаны бла иги болгъанды. Битеу белгиленген борчыларыны тамаларыгъа къолубуздан келгенди, ол себепден компанияны кесинде бардырылган эришилдеуе «Эм иги бёлюм» деген ата бир нече кере тийишли болгъанды. Хар заманда, топу къорандарын азайтыгъа энци эс бургъанды. Ол умуту бла кёл иш тамам этиледи. Предприятианы кесинде да урунууда, оборудованины хайырланууда жангы амалла сингириле бардыла.

лиомно саулай иши да къыйматлы болгъанын шарт кёрюштеди. Энергетиклени солуу кезилери жокъду. Ремонт эм оператив бригадала, диспетчерле да кене, кюн ишленелге турдыла, автотранспорт эмда энци техника да къыш суукълагъа хазырдыла. Битеу керекли материалдан бла оборудованидан къыстарыкь этилгенди, специалтисте да тийишли юригилеуле къатышгандыла.

къарда бёлюм алчы болганы тюзюмдю?
Кертиси бла да, бизни республикада боллай хайырлануучулары саны кебее барды. Ол шарт предпринимательство эм къурулуш бёлюмле айны баргъанларын кёрюштеди. Аны себепли биз да алагъа тийишли онгла беруге аслам эс бурабыз.

Россей Федерацияда бизнес бла юрешгенлеге женил онгла беруу эмда инвестицияланы келтириуге себепли этиу жаны бла энци модельлени сингирди ишге – «Каббалкэнерго» компания да тири къатышады. Бизде аны бла байламлы «Көк карта» жарашдырылганды. Шёндого экономикада электрокот сетелге къошуу иш кёлге созулса, ол гитче эмда орта бизнес бла юрешгенлеге къоранчла келтирилгин биз толугъанлайбыз, аны себепли ишни болжалына салмазгъа юрешебиз.

Шёнда электросеть молк буюнда кючю ишлейди, специалтистрбиз да болумгъа энци кез-къулакь боладыла. Ол себепден биз бу кюнге, биринчиден, уллу жууаплыкь бла, экинчиден аны жетишимле бла жетгенбиз.

Дагъыда тёлелени жыйуу: эртенде бери берилмей тургъан борчла бёлюмю ишинде бек уллу чурондагъа келтирирге болукъду. Биз мында сейирлери болгъанла бла да байламлыкь да юрешебиз, административ, прэво амалланы хайырланабыз. Сёз ююн, хар кюн сайын рейде, ангылыш ишле бардырадыла, айтканыбызны эсге алмагъанлы уа материалларын сюдге жетишгендиле.

«Ала не заманда да бирчадыла: ышангылылыкь, къоркъуусузлукь, таплыкь. Бек уллу жарысуларыбыздан бири – токун урлауду. Бёлюмде урунганлыны, энергетика объектлени катларына баргъанлыны, бегирекда сабийлени, къоркъуусузлугуны жалчытыгъа да аслам эс буралады.

Электромонтёрланы бригадаларыны хар жыл сайын бардырылган эришилдерине бийик мадана бериле. Ол профессионал усталькьны школуде деп шарт айтыргъа болукъду. Компанияны онбир бёлюмюно айырмалы электромонтёрлары анда кеслерини хунерликерин кёрюштедиле.

Аварияланы саны жылдан жылгъа аза баргъанды да белгилерге сөө эдим. Сёз ююн, бытыр бла тегилешгендиле, ала төрт кереге азайгъандыла. Тюрлю-тюрлю чуримлы кетерюню болжы да къыскартылганды. Ток алгын жылдадан эсе азыйракь ёнюлоп башланганын ким да кёреди. Ол аа оборудовани ышангылы, бё-

Андан сора бёлюмде финансла жаны бла монтулкь болуруна, оборудованины жангыртууга да энци эс бурлады. Экинчиден, борчу къыса заманын ичинде тамаларгъа не хазна къолдан айтмай, иш-ишине жыл эмда айтыл-айтырмаз аллай бир ахча керекди.

«Квайсы предприятияны юсюнден айтсакь да, ол, бек биринчиден, адамдалла. Коллективигизни юсюнден не айтыргъа болукъусуз?»

Дегъыда хайырлануучулагъа себеплик деп эвекюни Интернет бла бериге аман къурагъанбыз. Районлада уа компанияны бёлюмлерини специалтистрлери битеу керекли документлени жарашдырыгъа болушдыла. Сорулары болгъанлагъа кечек-коча кече-коча демей ишлейди.

Хурметлеу

Жигерликлери ююн - майдалла, дипломла, жырла, тепсеуле

Дуня Арти комитетини Къабарты-Малкъарда предствительствосу ишлеринде жетишимле болдурган, бек жарыкьлы урунган адамдалла жоралап, кезуилу байрам къурагъанды. Кърал концерт залда «Россейге хайыргъа» деген къуанчлы ингрде медицинада, билим берилуде, сатыу-алууда, культуруда, искусствода, жандуурулукь этиуде, дагъыда кёл башха жумушлада жигерликлери, профессионал усталькьлары, огурулулукьлары бла да апарын айттыргъанла чакъырлыгъан эдиле.

Жыйлынуу башлай, Дуня Арти комитетини вице-президенти Аюс Бетуганов келгенлине жете тургъан Жангы жыл бла алгъышлагъанды. «Сиз республикабыз, къыралыбыз да жашар, буюн куюло болу ююн, аланы даражалары кётюролю ююн къолугъуздан келгенлине амагъансыз, аны ююн сизни алгъыгъызда баш урабыз», - дегенди.

Жыйлынуу башлай, Дуня Арти комитетини вице-президенти Аюс Бетуганов келгенлине жете тургъан Жангы жыл бла алгъышлагъанды. «Сиз республикабыз, къыралыбыз да жашар, буюн куюло болу ююн, аланы даражалары кётюролю ююн къолугъуздан келгенлине амагъансыз, аны ююн сизни алгъыгъызда баш урабыз», - дегенди.

Аланы араларында уа Къырал музыкалы театры солисти, РФ-ни эмда КъМР-ни сыйлы артисти Мухадим Батыров, «Вдохновение» эмда «Фантасия» сабий коллолю тепсеу ансамбльлени башчысы Жанна Саралын, «Дети Силаны. Паук и бабочка», «Дети Силаны. Натянутая лентина», «Белое пламя дракона», «Драконы бастард», «Драконоборцы» фантазиялы деген киталпаны автору Илья Крымов, дагъыда кёл башхала болгъандыла. Жандуурулукь иш бла юрешгенлине араларында уа Ахбеккеланы Таги, «22-Магазин» ООО-ну башчысы Лёла Кумухова, Терк районда социал араны директору Артур Желикажев, «Продуктовый рай» сатыу-алуу араны директору Замина Канкуова, дагъыда башхала уллу туркете тийишли болгъандыла.

«Сиз республикабыз, къыралыбыз да жашар, буюн куюло болу ююн, аланы даражалары кётюролю ююн къолугъуздан келгенлине амагъансыз, аны ююн сизни алгъыгъызда баш урабыз», - дегенди.

Аланы араларында уа Къырал музыкалы театры солисти, РФ-ни эмда КъМР-ни сыйлы артисти Мухадим Батыров, «Вдохновение» эмда «Фантасия» сабий коллолю тепсеу ансамбльлени башчысы Жанна Саралын, «Дети Силаны. Паук и бабочка», «Дети Силаны. Натянутая лентина», «Белое пламя дракона», «Драконы бастард», «Драконоборцы» фантазиялы деген киталпаны автору Илья Крымов, дагъыда кёл башхала болгъандыла. Жандуурулукь иш бла юрешгенлине араларында уа Ахбеккеланы Таги, «22-Магазин» ООО-ну башчысы Лёла Кумухова, Терк районда социал араны директору Артур Желикажев, «Продуктовый рай» сатыу-алуу араны директору Замина Канкуова, дагъыда башхала уллу туркете тийишли болгъандыла.

Ол ингрде битеу да жыйрми эки адам сауланганды. Алага деп жырла, тепсеуде да усталькьлары Мухадим Батыров, Чабдарланы Алёна, Бийланы Аслан, Диана Кандрокова, Ирина Крымова, Фатима Ногмова, СКГИИ-ни театр факультетини студентлери, Тимур Балкзов, Черим Озрок, Джульетта Мезова, Мадина Мамбетова, Хасан Жилготов, Ингуштитдан бла Ахбазиядан келген къонакыла Ваню Аветисов бла Лёкина Сафина, «Модис», «Вдохновение» сабий коллолю ансамбльле да кёрюштедиле.

«Сизнича адамдалла келир заман иги болугъуна ышануулукь бергенле», - деп, ол барысын да Жангы жыл бла алгъышлагъанды, мамырлыкь, монгулкь да тежегенди.

«Сизнича адамдалла келир заман иги болугъуна ышануулукь бергенле», - деп, ол барысын да Жангы жыл бла алгъышлагъанды, мамырлыкь, монгулкь да тежегенди.

«Сизнича адамдалла келир заман иги болугъуна ышануулукь бергенле», - деп, ол барысын да Жангы жыл бла алгъышлагъанды, мамырлыкь, монгулкь да тежегенди.

Андан сора Борис Паштов бла Аюс Бетуганов хычууну жумушну толтуругъа кириш-

Андан сора Борис Паштов бла Аюс Бетуганов хычууну жумушну толтуругъа кириш-

Андан сора Борис Паштов бла Аюс Бетуганов хычууну жумушну толтуругъа кириш-

«Сизнича адамдалла келир заман иги болугъуна ышануулукь бергенле», - деп, ол барысын да Жангы жыл бла алгъышлагъанды, мамырлыкь, монгулкь да тежегенди.

«Сизнича адамдалла келир заман иги болугъуна ышануулукь бергенле», - деп, ол барысын да Жангы жыл бла алгъышлагъанды, мамырлыкь, монгулкь да тежегенди.

«Сизнича адамдалла келир заман иги болугъуна ышануулукь бергенле», - деп, ол барысын да Жангы жыл бла алгъышлагъанды, мамырлыкь, монгулкь да тежегенди.

Жазылыгъыз! Бу тапды!

Федеральное государственное унитарное предприятие «ПОЧТА РОССИИ» ФСП-1
Бланк заказа периодических изданий

АБОНЕМЕНТ На газету _____ (Индекс изданий) _____

Заман Количество комплектов _____

На 20 _____ год по месяцам

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

Куда _____ (Почтовый индекс) _____ (адрес) _____

Кому _____ Линия отреза _____

ДОСТАВочная КАРточка

ПВ место литер _____

На газету **Заман**

Стоимость	подписки каталожная	руб. коп.	руб. коп.	Кол-во комплектов
	предоставляю	руб. коп.	руб. коп.	

город _____ село _____ район _____ улица _____

дом _____ корпус _____ квартира _____ Фамилия И.О. _____

СЕМИНАР

Жилтинчиклерин жандырыр амалланы излей

Тырнаузу биринчи номерли лицейини школга дери билим берген алтынчы бөлүмүмү мурдорунда «Садикге жюриюгенлени хунерлерин айнытууну инновациялы амаллары» деген темага семинар-тренинг бардырылганды. Аны Элбрус району профбили управлениасы кыраганды. Кенгешке окуучу учреждениланы башчылары, юриетчиолери, психологлары, бирсиле да кытышхандыла.

Семинарны программасы магналаны эм сейр эди. Ары келгенле школга дери окутууну айнытуу жолларын излегендиле. Быйыл юриетуучулени араларында бардырылган конкурсу регион даража кезиунюнде хорлаган Юлия Хоконова сабиле бля «Подаренный мир» аэдобма» деген мастер-классыны бардырылганды. Андан сора да, ол сурат ишлеуню төрели болмаганы жангы техниккасын эм методикасын, сөз ючюн, «набрызг», «клякография» көргюзтгенди.

Кыонакбай учреждениланы тамата юриетиучосо Елизавета Гукова чыгармачылык бля корушкен кыаумну кырауну шендоюло технологиялары бля шагырлейлендире, суратлау-жон тимбийдингни энчиликтерин аныгылатханды. Педагоглар да командаланы ишлерине ушак бардырууну бютюнлюк оюн формаларыны хайыры бля кыошупхандыла.

Кичилени хунерлерин айнытууну технологиасы алу билим беруи управленианы тамата специалист Моллаланы Зарета

бля сагынылганы лицейни «Энци сабий» ресурс арасыны юриетиучосо Отарланы Залинаны мастер-классларында ачыкчылганды. Анга кыатышханда бириккен гиче-абадан проектни жашауда бардырууну сюзогендиле. Ахырында бир бирлерини чыгармачылык жаны бля хунерлерин тенгештиргиле, балаланы энчи неге тартылганыларын эслегере онг берген команда кыуралганды.

Мастер-классны экинчи кесеге алу сагышы эверте, дунинга мез кыарманы токташдырырга юриетген музыкага жораланганды. Педагоглар белгиле искусствовед, критик, макымчы Михаил Казиникин «Са-

бийлени музыкага нег юриеткеге керекди» деген видеоролик кырагандыла. «Путь к совершенству» деген ушакшы кезиунюде алу классика музыка кичилени хунерлерини энчиликтерин кыалды ачыкчылганыны, ол балалага бля бля хайырлы болганыны юсонден сөз барганды.

Ахырында семинар-тренингте кыатышханлагы «Энци сабий» ресурс араны ишени сынамандын видеопрезентацияны көргюзгендиле.

ТЕМИРПЛАНЫ Анатолэй. СУРАТДА: семинар-тренингте кыатышханла.

РЕЙД

Борчунгу кезиунюнде төле да, тынч жаша

Бу кюнде саулдай да республикада кен отлук ючюн борчлары болганыланы тинти барады. Алай рейдден бери «Газпром межрегионга Нальчик» бля «Газпром газораспределение Нальчик» компанияланы келечилери кыатышыл кеп болмай республиканы ара шахарында болганды.

Башында сагынылганы предпрятианы участюуну таматасы Залиханланы Мурат бидиргенге керге, борчлары болуп төлемей турганыланы юриелрине барган газ боргыланы кесереге тошеди. «Кенюлот отлук ючюн хак төлемегенле неча аз да борчлары болганыла, законда жазылганыча, эки болжалны ичинде

ахчаны бериге кереклисин айтып бир неча керге эсегериледи. Ол жоруктыга сыйын-

ызы бля кыагыт жарашдырып судге жибербеси. Енкоюк болган адам а, аны толусунай бергенден тышында, хар зтилген иш ючюн ахчаны (боргыланы кесген эм артка кыошхан да) кесини хуржунуудан төлейди», - дейди Залихан упу.

Рейд болган кон бригада онок юкюно илерин жокчылганды. Андан жетиси, 410 минг сом төлеп, борчларын жапканды. Тегеруелени ау арталында эс этмегенлери ючюн кен отлукудан айырырга керек болду. Дагында эки юй газ ызга законсуз кыошупланы токташдырылганды.

Информгентстволаны материалларына керге.

ФУТБОЛ

Топну жибермеген - ол азды, аны урургыа да керекду

Адам упуу статистику бидирулеге, кыайсы да болсун, башха туююлду, жумушжарырак айханда, артыккы шыауулу кыарамайды. Халкыда жюриюген сөзге керге, дуния башында этюрюкюно юч тюр-

люсю барды: бетсизлик этюрюк, беш этюрюк эмда статистика. Ол алай анстан айтылып кыалган суна болурус.

Оюмлагыза кесигиз. Футбол турнирде, 16 клубну арасында юч матча да ойноп, бир топ-

ну ычындырмаганы команда кыайсы жерде болургыа тийишлиди? Турнир таблицыга кыарамасгаыз, сиз аны алычыланы тизгининде излеригиз баамды.

«Спарта-Малка» таблицыда алчыланы тизгинине кыошмаганды, ол артасында аз өгреректеди. Блайда кенюне алай келеди - бу команда воротлары болмай ойноганыча. Ма аны керюмдюлери озган ючюнуда - 0:0, 1:0, 0:0. Быйлы бля чемпионулукну ол хазна алысы, алай премьер-лигада а чыгарык туююлду.

Быйылгы кыш чемпионат алгыныгылагы арталында ушамайды. Ючюнчо турдан сора окуна алыч ким болугу ачыккыды. «Школа №31-Горис-179» «Куржун-КБГУ» командасын артыккы бек кыйнамай хорлаганды. Нальчик «Спартак» дублелары алу махтанганларыча болмагыандыла. Аланы «Мурбек-ФШ Нальчик» бля оонлары 2:2 эсеп бля бошлалганды.

Бюгюнлюкте турнир таблицыда алчылык ючюн юреш кыты барады. Мени оюумга керге, тертючю турда «школ-

чуланы» бля спартакчы дублеларны арасында оюн магналаныга саналкыды. Бу матча кытдырган тертючюно жерге тошерикчи.

Бек кеп топ урганыланы тизмекеден биринчи жери Черим Алажев («Союз-Сармаково»), экинчи «Кантемир Бацев» («Школа №31-Горис-179»), ючюнчо - Амур Калмыков («Автозпачность»), тертючюно - Заур Кунжиев («КБГАУ») аладыла.

3-чю турну эсеплери:
«Астемир» - «Шагди» - 2:2
«Школа №31-Горис-179» - «Куржун-КБГУ» - 2:0
«ЛогоВаз» - «Автозпачность» - 1:2

«Спартак Нальчик-дубль» - «Мурбек-ФШ Нальчик» - 2:2
«Велес» - «Союз-Сармаково» - 0:2
«Керт» - «Спарта-Малка» - 0:0

«Звезда» - «Ансар» - 1:2
«КБГАУ» - «Спартак Нальчик-юноши» - 3:2

Виктор ШЕКЕЛОВ.

№	Команда	О	К	Т	Х	Т	Оч
1.	«Школа № 31-Горис-179»	3	3	0	0	7-1	9
2.	«Спартак-Нальчик-дубль»	3	2	1	0	9-2	7
3.	«Автозпачность»	3	2	1	0	5-2	7
4.	«Ансар»	3	2	1	0	5-3	7
5.	«КБГАУ»	3	2	1	0	8-6	6
6.	«Мурбек-ФШ Нальчик»	3	1	2	0	3-2	5
7.	«Спарта-Малка»	3	1	2	0	1-0	5
8.	«Шагди»	3	1	1	1	3-4	4
9.	«Велес»	3	1	1	1	2-2	4
10.	«Союз-Сармаково»	3	1	0	2	3-4	3
11.	«Звезда»	3	0	2	1	3-4	2
12.	«Керт»	3	0	2	1	2-4	2
13.	«Астемир»	3	0	2	1	3-6	2
14.	«Куржун-КБГУ»	3	0	1	2	0-3	1
15.	«ЛогоВАЗ»	3	0	0	3	2-8	0
16.	«Спартак-Нальчик-юноши»	3	0	0	3	2-8	0

УЧРЕДИТЕЛЕ: КЫАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛЯ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДАКЦИЯ:
ТЕКУЛАНЫ Хау (баш редактору оюнбасары), ЖАНГУРАЗЛАНЫ Наабаат (баш редактору оюнбасары), ТОКЫЛУАНЫ Борис (жууналы секретары), МОКЪАЛАНЫ Зуура (белюно редактору), ТИКАЛАНЫ Фатима (белюно редактору).

ТЕЛЕФОНДА: 42-63-01. Баш редактору оюнбасары - 42-38-21, 40-04-82. Жууналы секретары - 42-66-85. Секретариат - 40-93-42, Корреспонд - 42-63-52.

РЕДАКЦИЯНЫ БЕЛОМЛЕРИ: Экономика - 42-66-73. Кулчулуга - 42-66-76. Социал ишсе - 42-75-82, 40-59-18. Курортта, туризм эм спорт - 40-39-93, 42-66-71. Окуучуна бля байламмакыла жоруктоу эм жазылуу - 42-37-94. Энци корреспондент - 42-68-72, Тилмачыла - 40-28-97. Операторла - 40-28-49, 42-39-65.

Редакция авторла бля кыагыт жорюгмейин. Кюп жазмагыла рецензия этилмейди эм ала артка кыайрылмайдыла.

Газетте басылганын материалында айтылган оюмла редакцияны бля келечилеке болуучула. Алада айтылган Россей Федерациясы Басманы юсөдери законуна тийишлиликте материалды авторлары кесерди жууушылды.

Редакция авторлардан 400 гезит тизгенди (машина бля жазылган 5-6 бет) келино аймады.

Газет Басманы эм асымагы информацияны эркинликерни куюрулу жаны бля Кыабаты-Малкар регион ишеникчида 2016 жылы 19 декабрда регистраци этилгенди.

Регистрация номер - ПИ № ТУ07-00118. Индекс - 51532

Газетти басмагыла «КамР-Мена» ГКУ-чу компьютер службага жазыр этигенди.

Газет «Тетраграф» ООУ-ну типографиясында басылганды. Нальчик шакар, Ленин аты проспекти, 33

Газеттин ислерине тапдыруу ючюн КамР-ни кытышханы федералый телерадиосы жууушылды. Уулфонна: 76-01-28, 76-01-10

Газеттин Россияда сатылу ючюн КамР-ни «Роспечать» акционер общество жууушылды. Телефон: 42-49-34

Номерге графике керге 19:00 сагытта кыол салынады. 20:00 сагытта кыол салынганды

ГАЗЕТНИ НОМЕРИ ЧЫГАРГАНЛА: Курданланы Сулеймани - декоратив редактору, Кетечиланы Зульфия, Кучукуланы Сафият - жууналы секретары оюнбасары. Ишсе - 1,2-чи бетте, Гелаланы Валентина - 3-чи бетте - корреспондатор.

Тиражи 2100 экз. Заказ № 1631 Багысла 10 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ НЕГАТЛАНЫ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шакар, Ленин аты проспекти, 5

элбон почта: elbon@mail.ru

КЕРМЮЧ

Бу кюнде КЪМР-ни коллекционерлери биргиуюно келечилери кеслери жыйган сейрлик затладан кермюч хазырлагандыла. Аны таматасы Эдуард Кокоев бидиргенге керге, бу жумуш бля жарым емюр чакты бир кыраштыла асладыла. Аланы санында Кайталаны Исмайл, Алексей Ларин, Николай Махотлов, Геннадий Гадеко, кеп бирсиле да бардыла.

Ол, организациалага киргенлени шагзатлык билеттеринде бля вышонте тойюрген белгилеринде тархилери бирге келишгенлерин да эсгертип, значокланы

Озган жылланы эсибизге туюшоре

Коллекцияда жаланда бууунга тагылтылган утай, куюон хуржунда, стол юсонде, каминде, кыабыргыда жорюторге жарганланы да керюрге онг болганды. Сергей бидиргенге керге, ала барысы да тап халдадыла эм ишлейди. Андан сора да, немисли марказдан да ючюсо, Францияда чыккыанна да бардыла.

Кеси кыайсы сагытаны жюриюторге сойгенин сорганбызда алу, ол аны кыолундагы болганын айтканды. Буагытда бууунна «Чайканы» тактыганын, дагында «Ракета», «Полет», сора СССР-ни кезиунюде бизни кыаралга келтирилген «Ориент» сагытаны жаратканын жашырмаганды.

Хар коллекционерина, аны да барды мураты. Ол аланы полга салынганы тюрлюлерин да мажарыр умутула. Саулдай да альп айтканды, минг чактыла экзепилер жыйышдырганды. Бу жумушка Совет Союзу кезиунюде программист болуп турган профессионалы озган заманга тансыкылыгы келгендиргенди.

Ол ючюн кыаралыбызны тархыны кезилерин ачыгытган марказланы, башха башха емюрлөрдө жюриюторлөн ахчаны, майдаланы да керюп, керти бля да, алагы суююннгенин бля бирге коллекционерид да кесича хунер болганына туююннгенис. Быйлы кермючле, биргиуюно таматасы бидиргенге керге, хар шабат эм кыагыт кон сайын Сабилени бля жаш телюно чыгармачылыкларыны арасында (Нальчик шакар, Ленин аты проспекти, 8) хакысы бардырыллыкдыла. Соркуллары болганыла а-8-903-494-39-44 телефон номерге эслеширге болуучула.

МОКЪАЛАНЫ Зуура. СУРАТЛАНЫ ХОЛАПЛАНЫ Марият алынды.

Разъяснение

Вниманию юридических лиц и индивидуальных предпринимателей

Управление Роскомнадзора по КБР напоминает, что согласно ч. 2.1 ст. 25 (введенной Федеральным законом от 25.07.2011 г. №261-ФЗ) Федерального закона от 27.07.2006 г. №152-ФЗ «О персональных данных» операторы, которые осуществляют обработку персональных данных...

найти пример заполнения информационного письма: направления деятельности – защита прав субъектов ПД – регистрация уведомлений об обработке ПД – примерная форма заполнения информационного письма о внесении изменений в сведения об операторе в реестр...]

В соответствии с ч. 1 ст. 22 Федерального закона от 1 июля 2011 года (предоставили уведомление об обработке персональных данных), обязаны предоставить в адрес уполномоченного органа по защите прав субъектов персональных данных информационное письмо о внесении изменений в сведения в реестре операторов, осуществляющих обработку персональных данных.

В соответствии с ч. 1 ст. 22 Федерального закона от 27.07.2006 №152-ФЗ «О персональных данных» оператор до начала обработки персональных данных обязан уведомить уполномоченный орган по защите прав субъектов персональных данных (Управление Роскомнадзора по КБР) о своем намерении осуществлять обработку персональных данных.

Электронная форма уведомления (форма информационного письма), предусмотренная ч. 1 ст. 22 Федерального закона и порядок заполнения размещены на портале персональных данных www.pd.rkn.gov.ru.

Оператор после 1.09.2015 г. обязан направить в Управление Роскомнадзора по КБР уведомление с указанием выше приведенных сведений (п. 10.1 ч. 3 ст. 22 Федерального закона от 27 июля 2006 г. №152-ФЗ «О персональных данных»). В случае внесения изменений в имеющиеся сведения об операторе в реестре операторов должно быть направлено соответствующее информационное письмо (с указанием места нахождения базы данных в том числе).

Рекомендации по заполнению и примеры заполнения размещены на сайте Управления Роскомнадзора по КБР: <http://07.rkn.gov.ru> (как найти форму уведомления и рекомендации по заполнению письма...; главная страница – направления деятельности – защита прав субъектов ПД – форма уведомления и рекомендации по заполнению (примеры); [распечатать для работы] как найти пример заполнения уведомления; направления деятельности – защита прав субъектов ПД – регистрация уведомлений об обработке ПД – примеры заполнения уведомлений); как найти форму информационного письма; главная страница – направления деятельности – защита прав субъектов ПД – информационное письмо о внесении изменений; как

найти пример заполнения информационного письма: направления деятельности – защита прав субъектов ПД – регистрация уведомлений об обработке ПД – примерная форма заполнения информационного письма о внесении изменений в сведения об операторе в реестр...]

В соответствии с ч. 4 ст. 20 Федерального закона информационно необходимо направить в Управление Роскомнадзора по КБР по адресу: **360000, г. Нальчик, пр. Шогенцукова, 14, а/я 46.**

В соответствии с ч. 4 ст. 20 Федерального закона информационно необходимо направить в Управление Роскомнадзора по КБР по адресу: **360000, г. Нальчик, пр. Шогенцукова, 14, а/я 46.**